

درآمدی بر نظریه‌های فرهنگ و جامعه‌شناسی فرهنگی
با تأکید بر نظریه جفری الکساندر

دکتر علی ربانی خورram

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران)

دکتر علی ربانی خورram

(عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)

سرشناسه: برندگی، بدری، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام‌پدیدآور: درآمدی بر نظریه‌های فرهنگ و جامعه‌شناسی فرهنگی با تأکید بر نظریه جفری الکساندر
تألیف: بدری برندگی، علی ربانی خوراسگانی.

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۳۷۶ ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۴۰۱-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه

نویسنده: الکساندر، جفری سی. ۱۹۴۷ - م. - دیدگاه درباره فرهنگ،

Alexander, Jeffrey C. -- Views on culture

موضوع: فرهنگ -- راهنمای آموزشی (عالی)، Culture-- Study and teaching (Higher)

نوع: فرهنگ -- جنبه‌های اجتماعی -- راهنمای آموزشی (عالی)

Culture -- Social aspects -- Study and teaching (Higher)

موضوع: فرهنگ -- فلسفه -- راهنمای آموزشی (عالی)

Culture -- Philosophy -- Study and teaching (Higher)

موضوع: جامعه‌شناسی -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)

Sociology -- Iran -- Study and teaching (Higher)

موضوع: هرمنوتیک

شناسه افزوده: ربانی خوراسگانی، علی، علم، ۱۳۶۴ -
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ - ۴۳۴ - ۳۳۰ - Hb
رده‌بندی دیویی: ۳۰۷/۰۷۱
شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۴۹۶۰۷

جامعه‌شناسان

درآمدی بر نظریه‌های فرهنگ و جامعه‌شناسی فرهنگی با تأکید بر نظریه جفری الکساندر
تألیف: بدری برندگی، علی ربانی خوراسگانی

چاپ اول: ۱۳۹۶ تهران/ تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی دیجیتال: نگین
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۴۰۱-۸
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی: نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی و ویراستاری: جامعه‌شناسان
طراح جلد: افسانه آسایش

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

کتابفروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۹۵۹۶۸۰، ۸۱، ۶۶۰۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: Sociologists15@gmail.com

پیشگفتار

جامعه‌شناسی فرهنگی برای این به وجود آمد که کاستی‌های صورت‌بندی و مفهوم‌پردازی‌های از فرهنگ را ترمیم کند. به همین دلیل است که به نظر می‌رسد در یک از نظریه‌پردازان و نظریه‌های فرهنگ به نحوی در جامعه‌شناسی فرهنگی مطرح شده توسط جفری الکساندر (و فیلیپ اسمیت) حاضر دارند. نه تنها حضور دورکیم، پارسونز، بلا و گیرتز، که حضور رابرتسون، بوی استراوس و همچنین حضور دیلتای، ریکور، فرای و هایدن وایت نیز سبب شده است. الکساندر می‌گوید مجموعه رویدادهای فکری انتقادی مانند چرخش‌های زبان‌شناختی در فلسفه، کشف دوباره‌ی هرمنوتیک، انقلاب‌های اخلاقی در علوم انسانی، انقلاب نمادین در انسان‌شناسی و چرخش فرهنگی در تاریخ‌نگاری آمریکایی در رشد و تکامل جامعه‌شناسی فرهنگی مثر بوده است (الکساندر، ۲۰۰۳: ۶). مجموعه رویدادهایی که در پس آنها «احیاء مداوم تفکر روانکاوی» قرار داشته است و در پاسخ به این جنبش‌های پراهمیت در جهان کنونی مان است که خطوط یک جامعه‌شناسی فرهنگی اصیل، آهسته و نامنظم رپ پیوسته و بالنده بسط و گسترش یافته است. گرچه در حال حاضر کارهای جفری الکساندر عموماً به نام جامعه‌شناسی فرهنگی شناخته می‌شوند و از رفیع بر آن است که یک گرایش فکری در بین سایر جامعه‌شناسان نیز هست در هر جا که معنا، موضوع مورد مطالعه‌ی جامعه‌شناختی قرار گیرد، گفته می‌شود که نوعی مطالعه جامعه‌شناسی فرهنگی صورت گرفته است.

کتاب حاضر با هدف تدوین یک منبع مطالعاتی و درسی (برای درس جامعه‌شناسی فرهنگی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و همچنین برخی واحدهای رشته‌ی مطالعات فرهنگی) و با اهداف آموزشی، تنظیم و فصل‌بندی شده است. این کتاب، مشتمل بر پنج فصل اصلی است.

در فصل اول، به بحث فرهنگ و نگاه‌های متفاوت به آن و به دنبال آن، شکل‌گیری نظریه جامعه‌شناسی فرهنگی پرداخته شود. پس از آن تفاوت نظریه جامعه‌شناسی فرهنگی با سایر مطالعات فرهنگی، مورد بررسی قرار می‌گیرد و بحث‌هایی از جمله چرخش زبانی و چرخش اجرایی بررسی می‌شود. در فصل دوم، به مبانی نظری جامعه‌شناسی فرهنگی از جمله دیدگاه‌های پارسونز، بلا، گیرتز و الکساندر پرداخته می‌شود. فصل سوم به رابانه‌ی نو و توصیف ژرف می‌پردازد و مقدمه‌ای برای فصل بعدی می‌شود. در فصل چهارم که به روش جامعه‌شناسی فرهنگی اختصاص دارد، مباحثی همچون هرمنوتیک ساختاری، مطرح می‌شود. به دنبال آن، هرمنوتیک و ساختارگرایی به صورت مجزا مورد بررسی قرار می‌گیرند. در فصل آخر به بحث جمع‌بندی و جامعه‌شناسی فرهنگی در ایران خواهیم پرداخت.

بر خود لازم می‌دانم از استادان، دانشجویان و دانش‌پژوهانی که با اظهار محبت خود، ما را از نداشتن این کتاب، تشویق و همراهی کردند، سپاسگزاری نمایم. از استادان فاضل و گرامی، جناب آقای دکتر سیدحسین نبوی، دکتر وحید قاسمی، دکتر رضامتی و سرکار خانم دکتر شهلا باقری که تذکرات مفیدی در خصوص مطالب، ادبیات، صمیمانه تشکر نموده و توفیقات روزافزون برای ایشان آرزومندیم. و در پایان، شکر و سپاس فراوان متوجه همه‌ی دانش‌پژوهانی است که کاستی‌ها و نارسایی‌های کتاب حاضر را بیان خواهند داشت و ما را در اعتلای آن یاری خواهند نمود. و ما امید که اثری ناچیز در راه تعالی دانش انسانی فراهم آمده باشد.

دکتر بدری برنده‌گی

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران)

دکتر علی ربانی خوراسگانی

(عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)

فهرست

پیشگفتار.....	۵
فصل اول: فرهنگ و جامعه‌شناسی فرهنگی.....	۱۳
مقدمه.....	۱۳
۱-۱- فرهنگ و تعریف آن.....	۱۴
۲-۱- دیدگاه‌ها و مکتب‌ها نسبت به فرهنگ.....	۱۵
۱-۲-۱- دورکیم.....	۱۶
۲-۲-۱- زیمل.....	۱۷
۳-۲-۱- وبر.....	۱۸
۴-۲-۱- پارسونز.....	۱۹
۳-۱- فرهنگ مادی و غیرمادی.....	۲۱
۴-۱- شیء فرهنگی.....	۲۳
۵-۱- معنای فرهنگی.....	۲۴
۶-۱- نظریه‌های فرهنگی کلاسیک غرب.....	۳۱
۱-۶-۱- امیل دورکیم (۱۸۵۳-۱۹۱۷).....	۳۱
۲-۶-۱- ماکس وبر (۱۸۶۴-۱۹۲۰).....	۳۸
- عقلانیت عملی.....	۴۳
- عقلانیت نظری.....	۴۳
- عقلانیت جوهری.....	۴۴
- عقلانیت صوری.....	۴۴
۳-۶-۱- مارکس (۱۸۱۸-۱۸۸۳).....	۴۵

- ۱-۶-۴- جورج زیمل (۱۸۵۸-۱۹۱۸) ۴۸
- فلسفه‌ی پول ۵۴
- کلان شهر ۵۹
- ۱-۶-۵- تالکوت پارسونز (۱۹۰۲-۱۹۷۹) ۷۰
- جامعه‌شناسی نقش‌ها و خانواده ۷۲
- ۱-۷-۷- نظریه‌های فرهنگی در چارچوب مارکسیسم غربی ۷۳
- ۷-۱-۷- جرج لوکاج (۱۸۸۵-۱۹۷۱) ۷۳
- ۷-۲-۷- آنتونیو گرامشی (۱۸۹۱-۱۹۳۷) ۷۴
- ۱-۷-۶- مونی و معه مدنی ۷۶
- مضمون فرهنگی ۷۹
- ۱-۷-۳- مکتب انکفوری و صنعت فرهنگ ۸۲
- ۱-۷-۴- یورگن هابرماس ۸۵
- ۱-۷-۵- مارکسیسم فرهنگی مطالعات فرهنگی ۸۸
- ۱-۸-۸- نظریه‌های فرهنگی در چارچوب نظریه‌های سنتی جامعه‌شناسی ۸۹
- ۱-۸-۱- نظریه کنش متقابل نمادین و هربرت اومر ۸۹
- ماهیت کنش متقابل اجتماعی ۹۲
- ماهیت اشیا ۹۳
- ۱-۸-۲- نظریه جامعه‌شناسی پدیداری ۹۵
- ۱-۸-۳- نظریه روش‌شناسی مردمی ۹۹
- ۱-۹-۹- نظریه فرهنگی ساختارگرا ۱۰۰
- ۱-۱۰-۱- نظریه فرهنگی پساساختارگرا ۱۰۵
- ۱-۱۰-۱- میشل فوکو ۱۰۸
- ۱-۱۰-۲- ژاک دریدا ۱۱۱
- ۱-۱۱-۱- نظریه فرهنگ‌گرایی ۱۱۴
- ۱-۱۲-۱- مطالعات فرهنگی ۱۱۵

۱۱۷.....	۱-۱۲-۱- تعریف بازنمایی
۱۱۹.....	۲-۱۲-۱- استوارت هال و نظریه بازنمایی
۱۲۷.....	۳-۱۲-۱- از زبان به گفتن؛ نگاه فوکویی به بازنمایی
۱۴۱.....	۱۳-۱- نظریه جامعه‌شناسی فرهنگی
۱۴۶.....	۱۴-۱- چرخش فرهنگی
۱۴۹.....	۱۵-۱- چرخش زبانی و چرخش متنی
۱۵۳.....	۱۶-۱- چرخش اجرایی
۱۶۱.....	فصل دو: مبانی نظری جامعه‌شناسی فرهنگی
۱۶۱.....	مقدمه
۱۶۱.....	۱-۲- پارسونز - جامعه‌شناسی فرهنگی
۱۶۳.....	۲-۲- رابرت بلک و جامعه‌شناسی فرهنگی
۱۶۵.....	۳-۲- کلیفورد گیرتز و جامعه‌شناسی فرهنگی
۱۷۵.....	۱-۳-۲- رویکرد روش‌شناختی دیرن مردم‌نگاری تفسیری
۱۸۸.....	۴-۲- جفری الکساندر و نوکارکردگرایی
۱۹۱.....	۵-۲- جفری الکساندر و جامعه‌شناسی فرهنگی
۲۰۲.....	۶-۲- ابعاد سه‌گانه نظریه الکساندر
۲۰۳.....	۱-۶-۲- بُعد معرفت‌شناختی نظریه الکساندر
۲۰۴.....	۲-۶-۲- بُعد هستی‌شناختی نظریه الکساندر
۲۰۷.....	۳-۶-۲- بُعد روش‌شناختی نظریه الکساندر
۲۰۸.....	۷-۲- جامعه‌شناسی فرهنگی شر از دیدگاه جفری الکساندر
۲۱۳.....	فصل سوم: برنامه قوی و توصیف ژرف
۲۱۳.....	مقدمه
۲۱۳.....	۱-۳- برنامه قوی و تاریخچه آن در جامعه‌شناسی معرفت

۲۱۹.....	۲-۳- برنامه‌های ضعیف در نظریه‌های فرهنگی معاصر.....
۲۲۹.....	۳-۳- مراحل دستیابی به برنامه قوی در جامعه‌شناسی فرهنگی.....
۲۳۸.....	۴-۳- جفری الکساندر و برنامه قوی.....
۲۳۹.....	۵-۳- جفری الکساندر و جستجوی معانی نمادین.....
۲۴۱.....	۶-۳- چالش‌ها و انتقادات وارد بر برنامه‌ی قوی.....
۲۴۳.....	فصل چهارم: روش جامعه‌شناسی فرهنگی.....
۲۴۳.....	مقدمه.....
۲۴۳.....	۱-۴- روش جامعه‌شناسی فرهنگی.....
۲۴۶.....	۲-۴- هرمنوتیک ساختاری.....
۲۴۹.....	۱-۲-۴- نشانه.....
۲۵۵.....	۲-۲-۴- نماد.....
۲۶۰.....	۳-۲-۴- رمزگان.....
۲۶۴.....	۴-۲-۴- روایت.....
۲۷۰.....	۵-۲-۴- کدهای دوگانه.....
۲۷۱.....	۶-۲-۴- مناسک.....
۲۷۹.....	۷-۲-۴- اجرا.....
۲۸۳.....	۸-۲-۴- هرمنوتیک.....
۲۸۹.....	۱-۸-۲-۴- علم الاجتماع تفسیری.....
۲۹۲.....	۲-۸-۲-۴- انسان‌شناسی تفسیری.....
۲۹۴.....	۳-۸-۲-۴- گادامر.....
۲۹۷.....	۴-۸-۲-۴- ریکور.....
۲۹۹.....	۵-۸-۲-۴- ویلهلم دیلتای.....
۳۰۴.....	۶-۸-۲-۴- گیرتز.....
۳۰۸.....	۹-۲-۴- ساختارگرایی.....
۳۱۴.....	۱-۹-۲-۴- دوسوسور.....

۳۱۹..... ۲-۹-۲-۴- لوی استراوس

۳۲۴..... ۳-۹-۲-۴- پیرس

۳۲۹..... فصل پنجم: سخن آخر

۳۲۹..... مقدمه

۳۲۹..... ۱-۵- جامعه‌شناسی فرهنگی جفری الکساندر

۳۳۵..... ۲-۶- ضرورت جامعه‌شناسی فرهنگی در ایران اسلامی

۳۴۱..... منابع و مآخذ

۳۵۹..... نمایه

۳۶۵..... واژه‌نامه

۳۶۵..... انگلیسی به فارسی

۳۷۰..... فارسی به انگلیسی